

DOPUNSKI IZBORI 2021.

PODSJETNIK

ZA RAD BIRAČKIH ODBORA

NA DOPUNSKIM IZBORIMA 2021.

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske

SADRŽAJ

I. UVOD	3
II. IZBORNI MATERIJAL KOJI ĆE DOBITI BIRAČKI ODBOR	4
III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA	6
1. Uređenje biračkog mjesta	6
2. Priprema biračkog odbora za početak glasanja	7
3. Organizacija rada biračkog odbora	7
IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA	8
V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA	8
1. Općenito	8
2. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava	8
2.1. Općenito	8
2.2. Utvrđivanje identiteta birača	9
2.3. Utvrđivanje prava glasanja birača na biračkom mjestu	9
3. Glasovanje birača s plavom potvrdom	10
3.1. Općenito	10
3.2. Postupanje biračkog odbora kada na biračko mjesto pristupi birač s plavom potvrdom/plavim potvrdama	10
4. Naputak biračima o načinu glasanja	11
5. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača, slijepih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto	12
5.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe	12
5.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu	12
5.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu	12
5.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu	13
5.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto	13
5.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta	14
6. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasanja	14
VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA	15
VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	15
1. Općenito	15
2. Utvrđivanje rezultata glasanja na biračkom mjestu	15
2.1. Općenito	15
2.2. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačkih kutija	16
2.2.1. Određivanje redoslijeda utvrđivanja rezultata glasanja na izborima	16
2.2.2. Utvrđivanje broja birača koji su pristupili glasanju	16
2.3. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačkih kutija	17
2.4. Odvajanje nevažećih od važećih glasačkih listića	18
2.5. Utvrđivanje broja glasova koje je dobila svaka pojedina kandidacijska lista	19
3. Ispravljanje pogrešaka u zapisniku o radu	19
4. Potpisivanje zapisnika o radu biračkog odbora	19
VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA	20
IX. PROMATRAČI	20
1. Pravo promatranja	20
2. Prava i obveze promatrača	21
3. Prava i obveze biračkog odbora	21
Prilog Podsjetniku	22

I. UVOD

Dopunski izbori članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda (dalje: Dopunski izbori 2021.), održat će se u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima na lokalnim izborima održanim 16. svibnja 2021. nije, u skladu s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, postignuta odgovarajuća zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu tih jedinica, i to kada i kako je određeno odlukama Vlada Republike Hrvatske o raspisivanju dopunskih izbora.

Podsjetnik za rad biračkih odbora na Dopunskim izborima 2021. (dalje: Podsjetnik) izrađen je radi pripreme članova biračkih odbora za provedbu glasovanja i osiguravanja pravilnosti i tajnosti glasovanja na biračkim mjestima na navedenim izborima.

Ovaj Podsjetnik temelji se na Zakonu o lokalnim izborima, Zakonu o registru birača te Obvezatnim uputama Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske (dalje: Državno izbornog povjerenstvo), i to: Obvezatnim uputama DLS IV o primjeni obvezatnih uputa od 19. kolovoza 2021., Obvezatnim uputama L IV o pravima i dužnostima promatrača, od 14. travnja 2021. (osim u dijelu koji se odnosi na elektroničku aplikaciju za prijavu promatrača), Obvezatnim uputama L V o načinu glasovanja birača s invaliditetom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, od 14. travnja 2021. i Obvezatnim uputama L VI o načinu uređenja biračkog mjesta, od 14. travnja 2021.

Navedeni zakoni i Obvezatne upute Državnog izbornog povjerenstva objavljeni su u „Narodnim novinama“ i na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Birački odbor dužan je ovaj Podsjetnik dobro proučiti i koristiti ga za vrijeme rada.

Napomena: Izrazi u ovome Podsjetniku koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod bez obzira u kojem su rodu navedeni.

II. IZBORNI MATERIJAL KOJI ĆE DOBITI BIRAČKI ODBOR

Nadležno izborno povjerenstvo dostavit će svakom biračkom odboru na svom području izborni materijal i pribor za glasovanje, kako slijedi:

IZBORNI MATERIJAL:

A) Svakom biračkom odboru nadležno općinsko odnosno gradsko izborno povjerenstvo dostavit će:

- **Izvadak iz popisa birača**
za dopunski izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda
- **Glasačke listiće**
za dopunski izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda
- **Oglase**
 - 1) sa svim kandidacijskim listama i zbirnim listama kandidacijskih lista za dopunski izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda i
 - 2) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).
- **Obrazac zapisnika oznake**
ODLS-11-zapisnik o radu biračkog odbora za dopunski izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda i prijepise zapisnika

B) U općinama i gradovima u kojima se, pored dopunskih izbora članova općinskog/gradskog vijeća, održavaju i dopunski izbori članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine, pored izbornog materijala navedenog pod točkom 1. A), dostavit će se i:

- **Izvadak iz popisa birača**
za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine
- **Glasački listići**
za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine
- **Oglas**
sa svim kandidacijskim listama i zbirnim listama kandidacijskih lista za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine

- **Obrazac zapisnika oznake**

ODLS-12-zapisnik o radu biračkog odbora za dopunski izbor članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika nacionalne manjine i prijepise zapisnika

Na biračkim mjestima na kojima se održavaju dopunski izbori za članove istog predstavničkog tijela, ali iz reda pripadnika dviju ili više različitih nacionalnih manjina, biračkom odboru će se dostaviti izborni materijal naveden pod točkom 1.A) odnosno točkom 1.B) zasebno za svaku nacionalnu manjinu.

C) Za provedbu dopunskih izbora članova Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine, Izorno povjerenstvo Grada Zagreba dostavit će biračkim odborima na svom području sljedeći izborni materijal:

- **Izvadak iz popisa birača**

za dopunski izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine

- **Glasačke listiće**

za dopunski izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine

- **Oglase**

- 1) sa svim kandidacijskim listama i zbirnom listom kandidacijskih lista za dopunski izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine i
- 2) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).

- **Obrazac zapisnika oznake**

ODLS-12-zapisnik o radu biračkog odbora za dopunski izbor članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika nacionalne manjine i prijepise zapisnika

Uz navedeni izborni materijal, nadležno izorno povjerenstvo predat će nadležnim biračkim odborima zaprimljene zahtjeve birača za glasovanje izvan biračkog mjesta i popis promatrača.

PRIBOR ZA GLASOVANJE:

- glasačke kutije
- za svaku glasačku kutiju:
 1. sigurnosne naljepnice
 2. trobojni konac
 3. shema sklapanja glasačke kutije i
 4. grb Republike Hrvatske

- paravani
- više kemijskih olovaka
- više grafitnih olovaka
- više listova bijelog papira
- više omotnica, a osobito za:
 1. neupotrijebljene glasačke listiće
 2. nevažeće glasačke listiće
 3. glasačke listiće kojima se glasovalo izvan biračkog mjesta
 4. potvrde za glasovanje te
- više košuljica (presavijeni A3 papir) za važeće glasačke listiće.

Birački odbor preuzet će izborni materijal i pribor za glasovanje od općinskog/gradskog izbornog povjerenstva odnosno Izbornog povjerenstva Grada Zagreba u pravilu dan prije održavanja izbora.

Predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora potpisat će potvrdu o preuzimanju izbornog materijala i pribora za glasovanje.

III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA

1. Uređenje biračkog mjesta

Predsjednik, potpredsjednik i članovi biračkog odbora (dalje: članovi biračkog odbora) uređuju prostoriju za glasovanje na biračkom mjestu u **pravilu** večer prije dana izbora.

Članovi biračkog odbora dužni su:

- **najkasnije jedan sat** prije početka glasovanja doći na biračko mjesto, u prostoriju u kojoj će se glasovati i, ako to nisu učinili dan ranije, urediti prostoriju za glasovanje
- provjeriti je li sav promidžbeni materijal uklonjen s biračkog mjesta i iz njegove neposredne blizine (u krugu od oko 50 metara), u protivnom su dužni isti, bez odlaganja, i ako je to moguće, ukloniti i
- neposredno prije otvaranja biračkog mjesta, na biračima vidljivom mjestu ispred prostorije u kojoj će glasovati, **istaknuti oglase** navedene u točki II. ovog Podsjetnika.

U prostorijama u kojima će se glasovati mogu se isticati samo državni simboli kao što su grb Republike Hrvatske i zastava Republike Hrvatske te obilježja županija, općina odnosno gradova u skladu s njihovim statutom.

Svako biračko mjesto mora biti u posebnoj prostoriji za glasovanje, koja mora biti **uređena na način da se osigura tajnost glasovanja** paravanima ili sličnim sredstvima tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić.

U svrhu osiguranja epidemiološke zaštite svih sudionika na biračkim mjestima, birački odbori dužni su postupati u skladu s vezanom Tehničkom uputom Državnog izbornog povjerenstva pripremljenom u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, koja je objavljena na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja

Birački odbor pregledat će zaprimljeni izborni materijal pri čemu će:

- **provjeriti** jesu li zaprimljeni odgovarajući izvadcima iz popisa birača i **utvrditi** je li svaki zaprimljeni izvadak zaključen rednim brojem, potpisan te ovjeren od strane nadležnog upravnog tijela županije, odnosno Grada Zagreba (dalje: nadležno upravno tijelo) ☐
- **utvrditi** broj zaprimljenih glasačkih listića, i to za svake dopunske izbore (po vrstama) ako se na biračkom mjestu provodi više vrsta dopunskih izbora ☐
- **utvrditi** je li zaprimljen obrazac zapisnika o radu biračkog odbora (dalje: zapisnik o radu) naveden u točki II. ovoga Podsjetnika ☐
- **provjeriti** jesu li zaprimljene glasačke kutije te sigurnosne naljepnice (2 komada za svaku glasačku kutiju), trobojni konac, shema sklapanja glasačke kutije i grb Republike Hrvatske ☐
- **pregledati glasačke kutije** i nakon što utvrdi da su glasačke kutije prazne, na mjestima na kojima se otvaraju **zatvoriti** sigurnosnom naljepnicom (na način kako je to objašnjeno u shemi koja je priložena uz glasačke kutije) ☐
- ako se na biračkom mjestu provodi više vrsta dopunskih izbora, **glasačke listiće izdvojiti prema vrsti izbora** (prema bojama glasačkih listića, dakle posebno glasačke listiće za dopunski izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine i za izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine) ☐
- **pomiješati zasebno svaku pojedinu grupu** glasačkih listića tako da nisu složeni po serijskim brojevima i **lepezasto ih postaviti na stol na način da se ne vidi serijski broj glasačkog listića** ☐
- na prednju stranu svake glasačke kutije **istaknuti** glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju ☐
- **staviti kemijske olovke (ne grafitne olovke!)** na svako mjesto na kojemu će birači glasovati. ☐

Birač popunjava glasački listić isključivo kemijskom olovkom!

Birač može prilikom popunjavanja glasačkog listića koristiti vlastitu kemijsku olovku.

3. Organizacija rada biračkog odbora

Prije početka rada, predsjednik, odnosno potpredsjednik biračkog odbora organizirat će rad biračkog odbora na način da:

- najmanje jedan član biračkog odbora utvrđuje identitet birača i provjerava je li birač upisan u izvadcima iz popisa birača ili ima li potvrdu za glasovanje (dalje: plava potvrda), za izbore koji se provode na tom biračkom mjestu te zaokružuje redni broj ispred njegovog prezimena i imena u izvadcima iz popisa birača ili prilaže predanu plavu potvrdu uz izvadak iz popisa birača za onu vrstu izbora za koju je utvrđeno da birač ima pravo glasovati i za koju mu je uručen glasački listić

- najmanje jedan član biračkog odbora uručuje biraču glasački listić za svaku pojedinu vrstu izbora za koje je prethodno utvrđeno da taj birač ima pravo glasovati i objašnjava biraču način glasovanja
- najmanje jedan član biračkog odbora pazi da birač glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju i nadzire birače koji čekaju u redu za glasovanje te
- najmanje dva člana biračkog odbora omogućavaju biračima glasovanje izvan biračkog mjesta.

IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto otvara se u 7,00 sati.

V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA

1. Općenito

Glasovanje traje neprekidno od 7,00 sati do 19,00 sati.

U 19,00 sati zatvara se biračko mjesto, ali će se biračima koji su se tada zatekli na tom biračkom mjestu omogućiti glasovanje i nakon 19,00 sati.

Za vrijeme glasovanja, u radu biračkog odbora, mora sudjelovati predsjednik biračkog odbora ili potpredsjednik te najmanje četiri člana biračkog odbora.

Predsjednik biračkog odbora ovlašten je i dužan osiguravati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja, kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Ako je to nužno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije.

Nitko, osim pripadnika policije na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije doći na biračko mjesto naoružan.

2. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava

2.1. Općenito

Na dopunskim izborima birač glasuje na biračkom mjestu određenom prema mjestu njegovog prebivališta.

A) Na biračkim mjestima određenim na području općine odnosno grada, pravo glasovati na dopunskim izborima imaju

- birači pripadnici nacionalne manjine za koju se dopunski izbori provode, i to na:
 - dopunskim izborima članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj birač pripada,
 - dopunskim izborima članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj birač pripada ili
 - dopunskim izborima članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj birač pripada i dopunskim izborima članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj birač pripada (ako se na biračkom mjestu istovremeno provode navedeni dopunski izbori za pripadnike nacionalne manjine kojoj birač pripada)
- birači pripadnici hrvatskog naroda, i to samo na dopunskim izborima članova općinskog vijeća iz reda pripadnika hrvatskog naroda

Ako se na biračkom mjestu istovremeno provode dopunski izbori članova općinskog/gradskog vijeća i dopunski izbori članova županijske skupštine iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine te ako birač, pripadnik te nacionalne manjine, **ne želi** glasovati na jednoj od ovih vrsta dopunskih izbora, birački odbor neće mu uručiti glasački listić za dopunski izbor na kojem birač ne želi glasovati.

B) Na biračkim mjestima određenim na području Grada Zagreba, pravo glasovati na dopunskim izborima članova Gradske skupštine Grada Zagreba iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine imaju birači pripadnici srpske nacionalne manjine.

2.2. Utvrđivanje identiteta birača

Predsjednik biračkog odbora odnosno od njega ovlašteni član biračkog odbora **zadužen za provjeru identiteta birača** utvrđuje identitet birača.

Identitet birača utvrđuje se uvidom u javnu ispravu s **fotografijom na temelju koje se može nedvojbeno utvrditi identitet birača**, primjerice uvidom u:

- osobnu iskaznicu
- putovnicu
- vozačku dozvolu i sl.

2.3. Utvrđivanje prava glasovanja birača na biračkom mjestu

Nakon što je utvrđen identitet birača, potrebno je provjeriti je li birač upisan u odgovarajućim izvadcima iz popisa birača koji su dostavljeni na to biračko mjesto.

Ako birački odbor utvrdi da birač nije upisan u odgovarajući izvadak iz popisa birača i da nema **plavu potvrdu**, **neće** mu dopustiti glasovanje.

Nakon što je utvrđeno da je birač upisan u odgovarajući izvadak iz popisa birača ili da ima **plavu potvrdu**, istovremeno s predajom glasačkog listića tom biraču, zaokružuje se redni broj ispred njegovog prezimena i imena u **odgovarajućem** izvatku iz popisa birača, odnosno prilaže se predana **plava potvrda** uz izvadak iz popisa birača za onu vrstu izbora na koju se potvrda i odnosi.

Redni broj ispred prezimena i imena birača mora se zaokružiti na svim izvadcima iz popisa birača za koje dopunske izbore je tom biraču predan glasački listić. Isto se odnosi i na obvezu prilaganja **plave/plavih potvrda** uz izvatke iz popisa birača.

Birača koji je pristupio na biračko mjesto kojemu pripada prema svom prebivalištu, ali nije želio glasovati za određenu vrstu dopunskih izbora koji se provode na tom biračkom mjestu, a za koje je utvrđeno da ima pravo glasovati, birački odbor tog birača ne zaokružuje u izvatku iz popisa birača za onu vrstu dopunskih izbora za koju birač nije želio glasovati.

3. Glasovanje birača s plavom potvrdom

3.1. Općenito

Birač koji ima **plavu potvrdu** ima pravo glasovati samo na biračkom mjestu kojemu pripada prema adresi svoga prebivališta i samo za onu vrstu dopunskih izbora koja je naznačena na toj **potvrđi**.

Ako se u mjestu prebivališta birača istovremeno provode dopunski izbori članova općinskog/gradskog vijeća i dopunski izbori članova županijske skupštine iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine, biraču pripadniku te nacionalne manjine mogu biti izdane dvije plave potvrde, svaka za pojedinu vrstu dopunskih izbora. Na svakoj **plavoj potvrđi** bit će naznačeno za koju vrstu izbora je ta **potvrda** izdana.

Primjer: Biraču pripadniku srpske nacionalne manjine koji glasuje na biračkom mjestu u Gradu Obrovcu mogu biti izdane najviše dvije **plave potvrde**, i to jedna za dopunski izbor članova gradskog vijeća Grada Obrovca iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine te jedna za dopunski izbor članova županijske skupštine Zadarske županije iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine.

3.2. Postupanje biračkog odbora kada na biračko mjesto pristupi birač s plavom potvrdom/plavim potvrđama

Kada na biračko mjesto pristupi birač s **plavom potvrdom**, birački odbor će:

1. utvrditi identitet birača na način opisan u ovome Podsjetniku pod točkom 2.2. Utvrđivanje identiteta
2. preuzeti **plavu potvrdu** od birača i izvršiti uvid u **potvrdu** kako bi utvrdio:
 - a) ima li birač pravo glasovati na tom biračkom mjestu

- birač s **plavom potvrdom** ima pravo glasovati na biračkom mjestu koje je naznačeno na toj **potvrdi**
 - ako birački odbor utvrdi da birač s **plavom potvrdom** nema pravo glasovati na biračkom mjestu na koje je birač pristupio iz razloga što je na njegovoj **potvrdi** naznačeno drugo biračko mjesto, birački odbor uputit će tog birača da pravo glasa ostvari na biračkom mjestu koje je naznačeno na njegovoj **plavoj potvrdi**
3. biraču za kojeg je utvrđeno da ima pravo glasovati s **plavom potvrdom** na biračkom mjestu na koje je pristupio, uručiti glasački listić za onu vrstu/one vrste izbora koje su naznačene na **potvrdi/potvrdama** koju/koje je birač uručio biračkom odboru
 4. **plavu potvrdu** priložiti uz odgovarajući izvadak iz popisa birača s obzirom na vrstu izbora na koju se **potvrda** odnosi te ona čini sastavni dio tog izvotka. Birača koji je glasovao na osnovi **plave potvrde**, birački odbor **ne dopisuje** u izvadak iz popisa birača.

Primjer: *Plavu potvrdu na kojoj je naznačeno da je izdana za dopunski izbor članova Gradskog vijeća Grada Obrovca iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine, birački odbor priložit će uz izvadak iz popisa birača za tu vrstu dopunskih izbora, dok će plavu potvrdu koja je izdana za dopunski izbor članova Županijske skupštine Zadarske županije iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine priložiti uz izvadak iz popisa birača za tu vrstu dopunskih izbora.*

5. nakon završetka glasovanja na biračkom mjestu, prilikom utvrđivanja rezultata glasovanja, upisati u odgovarajući zapisnik o radu, ovisno o kojoj se vrsti izbora radi, utvrđeni ukupan broj birača koji je za tu vrstu izbora predao biračkom odboru **plave potvrde**.

Primjer: *U zapisniku o radu biračkog odbora za dopunski izbor članova Gradskog vijeća Grada Obrovca iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine, u za to odgovarajuću rubriku, birački odbor upisat će ukupan broj birača koji je, na tom biračkom mjestu, predao plave potvrde za tu vrstu dopunskih izbora. U zapisniku o radu biračkog odbora za dopunski izbor članova Županijske skupštine Zadarske županije iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine, u za to odgovarajuću rubriku, birački odbor upisat će ukupan broj birača, koji je na tom biračkom mjestu, predao plave potvrde za tu vrstu dopunskih izbora.*

6. nakon završetka utvrđivanja rezultata glasovanja, **plavu potvrdu** sa svim ostalim izbornim materijalom, dostaviti nadležnom općinskom/gradskom izbornom povjerenstvu odnosno Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba.

4. Naputak biračima o načinu glasovanja

Član biračkog odbora zadužen za uručenje glasačkih listića biračima, uručuje biraču odgovarajuće glasačke listiće, koje je prethodno nasumično izvukao iz lepezasto postavljenih glasačkih listića okrenutih prema dolje da se ne vidi njihov serijski broj, odnosno glasački listić na kojeg je birač pokazao da mu se uruči (birač ne smije samostalno uzeti glasački listić iz lepezasto postavljenih glasačkih listića) i daje usmenu uputu biraču o načinu glasovanja i to, primjerice, kako slijedi:

„Otiđite do paravana koji je trenutno slobodan ili do slobodnog mjesta određenog za glasovanje.

Prije glasovanja pročitajte naputak o načinu glasovanja na glasačkom listiću.

Kemijskom olovkom na svakom glasačkom listiću zaokružite redni broj ispred kandidacijske liste za koju želite glasovati.

Presavijte glasački listić i ubacite ga u onu glasačku kutiju na kojoj je istaknut taj glasački listić.“

Ako se na biračkom mjestu provodi više vrsta dopunskih izbora, član biračkog odbora koji se brine da se glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju mora uputiti birača da glasački listić određene vrste (boje) ubaci u za to određenu glasačku kutiju.

5. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto

5.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe

Glasovanje se obavlja osobno.

Birač koji zbog kakve **tjelesne mane** (sljepoća, slabovidnost, oštećenje gornjih ekstremiteta ili druga oštećenja koja mu onemogućavaju samostalno glasovanje) ili zbog toga što je **nepismen** ne bi mogao samostalno glasovati, može glasovati uz pomoć druge osobe (koja ne smije biti član biračkog odbora) koja je pismena i koja će za njega, po njegovoj ovlasti i uputi popuniti glasački listić, predsjednik biračkog odbora **dozvolit** će takvo glasovanje.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu, ovisno o vrsti izbora na koju se odnosi, pod točkom **VI. stupac a)**.

5.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu

5.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu

Birački odbor omogućit će glasovanje biraču koji zbog teže bolesti, nemoći ili s obzirom na postojanje invaliditeta nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto (jer je bolestan kod kuće, osoba s invaliditetom ili nepokretna osoba i sl.), ako birač izrazi želju glasovati i o tome obavijesti nadležno izborno povjerenstvo **najranije tri dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor do 12:00 sati na dan održavanja izbora.**

Ako birač, koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, a izrazi želju glasovati, ne može o tome samostalno obavijestiti nadležno izborno povjerenstvo ili birački odbor, po njegovoj uputi to **može učiniti druga osoba od njegova povjerenja** (npr. član obitelji, susjed i sl.) i to za jednog birača ili za birače-članove jednog kućanstva.

Izborno povjerenstvo koje je birač pravovremeno obavijestio da ne može pristupiti na biračko mjesto o tome će dostaviti obavijest predsjedniku ili potpredsjedniku biračkog odbora, zajedno s cjelokupnim izbornim materijalom.

Birački odbor će svakom biraču, koji je o nemogućnosti pristupa na biračko mjesto **pravovremeno** obavijestio izborno povjerenstvo, odnosno na dan izbora **do 12:00 sati** birački odbor, omogućiti glasovanje **na adresi u obuhvatu biračkog mjesta.**

Iznimno, kada je birački odbor na dan provođenja izbora, **ali nakon 12:00 sati** obaviješten da birač koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto želi glasovati ili **ako se povodom pravodobne obavijesti birača** (do 12:00 sati na izborni dan) pojave druge okolnosti zbog kojih bi uredno provođenje izbora na biračkom mjestu bilo dovedeno u pitanje, tom će biraču birački odbor omogućiti glasovanje, **ako** birački odbor ocijeni da će takvo glasovanje **moći provesti bez ometanja glasovanja na biračkom mjestu i ako to tehnički uvjeti dopuštaju**.

5.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasovanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu

Radi omogućavanja glasovanja biraču koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, predsjednik biračkog odbora će:

- provjeriti je li birač za kojeg je zatraženo glasovanje izvan biračkog mjesta upisan u izvadak iz popisa birača i
- odrediti najmanje dva člana biračkog odbora koji će posjetiti birača na adresi u obuhvatu biračkog mjesta i omogućiti mu tajno glasovanje.

S biračkog mjesta potrebno je uzeti više glasačkih listića, kako bi birač mogao nasumično odabrati jedan od više glasačkih listića, a kako bi se smanjila mogućnost saznanja serijskog broja glasačkog listića, a radi zaštite prava tajnosti glasovanja. Ako se na biračkom mjestu provodi više vrsta dopunskih izbora, potrebno je uzeti više glasačkih listića od svake vrste dopunskih izbora.

Ako se na biračkom mjestu istovremeno provode dopunski izbori članova općinskog/gradskog vijeća i dopunski izbori članova županijske skupštine iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine te ako birač, pripadnik te nacionalne manjine, koji glasuje izvan tog biračkog mjesta **ne želi** glasovati na obje vrste dopunskih izbora, birački odbor će glasački listić za dopunski izbor na kojem birač nije iskoristio pravo glasa, vratiti među neupotrijebljene listiće.

Nakon glasovanja, birač će sam presaviti glasački listić (tako da se radi zaštite prava tajnosti glasovanja ne vidi kako je birač popunio glasački listić), potom će takav glasački listić staviti u zasebnu omotnicu (kuvertu) i zatvoriti je u prisutnosti članova biračkog odbora.

Ako se na biračkom mjestu istovremeno provode dopunski izbori članova općinskog/gradskog vijeća i dopunski izbori članova županijske skupštine iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine te ako birač, pripadnik te nacionalne manjine, koji glasuje izvan tog biračkog mjesta glasa na obje vrste dopunskih izbora, birački odbor će na omotnice s glasačkim listićima upisati za koju je vrstu izbora birač glasovao.

5.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto

Odmah po povratku na biračko mjesto članova biračkog odbora koji su omogućili biraču da glasuje izvan biračkog mjesta, potrebno je:

- da predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlašteni član u izvatku iz popisa birača zaokruži redni broj ispred prezimena i imena birača koji je glasovao na opisani način, i to u odgovarajućem izvatku iz popisa birača, ovisno o tome na kojim vrstama izbora je birač glasovao

- predati omotnicu/omotnice predsjedniku biračkog odbora koji će izvaditi presavijeni glasački listić iz svake omotnice i odmah, bez pregledavanja, presavijeni glasački listić ubaciti u odgovarajuću glasačku kutiju, a preostale neupotrijebljene glasačke listiće će priložiti uz ostale neupotrijebljene glasačke listiće za pojedinu vrstu izbora na tom biračkom mjestu.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu (ovisno o vrsti izbora na koju se odnosi) pod točkom **VI. stupac b).**

Evidencija izlazaka članova biračkih odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta

Kako bi se osigurala kontrola izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta te ukupnog broja preuzetih i vraćenih glasačkih listića, predsjednik biračkog odbora dužan je osigurati vođenje evidencije izlazaka članova biračkog odbora sukladno obrascu koji će biti dostavljen u izbornom materijalu.

Navedeni obrazac dužni su čitko ispuniti i potpisati članovi biračkog odbora koji su proveli postupak glasovanja birača izvan biračkog mjesta.

5.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta

Kada biračko mjesto, pored svih nastojanja da se osigura pristupačnost biračima s invaliditetom, ne zadovoljava zahtjeve pristupačnosti osobama s invaliditetom, a birač s invaliditetom dođe ispred biračkog mjesta i izrazi želju glasovati, predsjednik biračkog odbora odredit će dva člana biračkog odbora i uputiti ih da ispred biračkog mjesta omoguće biraču s invaliditetom glasovanje.

Birački odbor će tom biraču omogućiti glasovanje na način opisan u ovome Podsjetniku, u točki 5. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača, slijepih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto podtočki 5.2.2., a nakon glasovanja birača, birački odbor će postupiti na način opisan u podtočki 5.2.3.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu (ovisno o vrsti dopunskih izbora na koju se odnosi) pod točkom **VI. stupac b).**

U svrhu osiguranja epidemiološke zaštite svih sudionika prilikom glasovanja izvan biračkog mjesta, birački odbori dužni su postupati u skladu s vezanom Tehničkom uputom Državnog izbornog povjerenstva pripremljenom u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, koja je objavljena na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

6. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja

U slučaju da se za vrijeme glasovanja glasačka kutija potpuno napuni glasačkim listićima, članovi biračkog odbora istu **ne smiju prazniti prije završetka glasovanja na biračkom mjestu**, već ju moraju zatvoriti sigurnosnom naljepnicom tako da je u cijelosti zatvoren otvor kroz koji se glasački listići ubacuju.

Takva puna glasačka kutija ne smije se ostaviti bez nadzora, već se odlaže na mjesto vidljivo članovima biračkog odbora.

Na mjesto pune glasačke kutije stavlja se druga, prethodno pregledana, prazna i zatvorena glasačka kutija.

Na prednju stranu nove glasačke kutije treba se istaknuti glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju.

VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto zatvara se u 19,00 sati, ali će se biračima koji se zateknu na biračkom mjestu u 19,00 sati, omogućiti glasovanje i nakon 19,00 sati.

VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

1. Općenito

Predsjednik biračkog odbora će nakon zatvaranja biračkog mjesta, odnosno nakon što su glasovali svi birači koji su se zatekli na biračkom mjestu u 19,00 sati, utvrditi jesu li na biračkom mjestu ostale samo one osobe koje mogu prisustvovati postupku utvrđivanja rezultata glasovanja i to:

- svi članovi biračkog odbora i
- promatrači.

Sve ostale osobe predsjednik biračkog odbora udaljit će s biračkog mjesta.

Birački odbor pripremit će prostoriju biračkog mjesta za postupak prebrojavanja glasova, po mogućnosti tako da se u sredinu prostorije postavi više stolova (ili jedan veći stol), tako da članovi biračkog odbora mogu sjesti oko stola na kojem će se prebrojavati glasovi.

Promatračima se mora omogućiti promatranje postupka prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja, na način da ne ometaju rad biračkog odbora.

2. Utvrđivanje rezultata glasovanja na biračkom mjestu

2.1. Općenito

Cijeli postupak utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkom mjestu obavljaju zajedno **svi** članovi biračkog odbora (što uključuje i predsjednika i potpredsjednika biračkog odbora).

Manje od pet članova biračkog odbora (što uključuje predsjednika/potpredsjednika biračkog odbora) **ne smije** samostalno obavljati radnje utvrđivanja rezultata glasovanja.

Članovi biračkog odbora, u tijeku postupka prebrojavanja glasačkih listića, **smiju imati kod sebe samo grafitnu olovku.**

Kemijska olovka koristi se tek pri ispunjavanju zapisnika o radu.

Članovi biračkog odbora **zajednički započinju i dovršavaju** postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

Utvrđeni rezultati glasovanja upisuju se u odgovarajući zapisnik o radu, s obzirom na vrstu dopunskih izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

2.2. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačkih kutija

2.2.1. Određivanje redoslijeda utvrđivanja rezultata glasovanja na izborima

Prije nego li pristupi otvaranju glasačke kutije, birački odbor će odrediti redoslijed utvrđivanja rezultata glasovanja s obzirom na vrste dopunskih izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

Primjerice, birački odbor odlučit će da će pristupiti:

- **prvo** utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika nacionalne manjine (pri čemu će, ako se na biračkom mjestu istovremeno provodi ova vrsta dopunskih izbora za dvije različite nacionalne manjine, odrediti redoslijed utvrđivanja rezultata po nacionalnim manjinama)
- **a potom** utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor članova općinskog/gradskog vijeća iz reda pripadnika nacionalne manjine (pri čemu će, ako se na biračkom mjestu istovremeno provodi ova vrsta dopunskih izbora za dvije ili više različitih nacionalnih manjina, odrediti redoslijed utvrđivanja rezultata po nacionalnim manjinama).

2.2.2. Utvrđivanje broja birača koji su pristupili glasovanju

U skladu s određenim redoslijedom utvrđivanja rezultata glasovanja, birački odbor će postupiti za svaku vrstu dopunskih izbora kako slijedi:

- **prethodno utvrđeni** broj preuzetih glasačkih listića za određenu vrstu dopunskih izbora upisati u zapisnik o radu biračkog odbora za tu vrstu dopunskih izbora, **pod točkom VII./1.**
- glasački listić istaknut na glasačkoj kutiji za određenu vrstu dopunskih izbora **skinuti i dodati ga** neupotrijebljenim glasačkim listićima za tu vrstu dopunskih izbora, **utvrditi** (prebrojati) **neupotrijebljene** glasačke listiće, sve ih staviti u za to posebno označenu omotnicu (kuvertu), zapečatiti ju, na njoj naznačiti za koju vrstu dopunskih izbora se odnose, naznačiti broj utvrđenih neupotrijebljenih glasačkih listića te navedeni broj **upisati** u zapisnik o radu za tu vrstu dopunskih izbora **pod točkom VII./2.**
- **utvrditi** broj birača koji je upisan u izvatku iz popisa birača za određenu vrstu dopunskih izbora i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za tu vrstu dopunskih izbora **pod točkom VII./3.**

Broj birača upisan u izvadak iz popisa birača za određenu vrstu dopunskih izbora jednak je rednom broju ispred prezimena i imena posljednjeg birača upisanog u tom izvatku iz popisa birača.

- **utvrditi** broj birača koji je biračkom odboru predao **plavu potvrdu** (glasovao na osnovi **plave potvrde**) za određenu vrstu dopunskih izbora i utvrđeni broj upisati, u zapisnik o radu za navedeni izbor **pod točkom VII./4.**

Ukupan broj birača koji je predao **plavu potvrdu** (glasovao na osnovi **plave potvrde**) utvrđuje se na način da se zbroje sve **plave potvrde** koje su birači na tom biračkom mjestu predali biračkom odboru, za određenu vrstu dopunskih izbora, a koji dopunski izbori su i naznačeni na tim **potvrdama**.

- **utvrditi** ukupan broj birača na biračkom mjestu za određenu vrstu dopunskih izbora i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za tu vrstu dopunskih izbora **pod točkom VII./5.**

Ukupan broj birača na biračkom mjestu za određenu vrstu dopunskih izbora utvrđuje se na način da se **ukupnom broju birača** upisanom u izvratku iz popisa birača za određenu vrstu dopunskih izbora **pribroje** i sve **plave potvrde** na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu za tu vrstu dopunskih izbora.

- **utvrditi** broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača pristupio glasovanju i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za tu vrstu dopunskih izbora **pod točkom VII./6.**

Broj birača na biračkom mjestu koji je prema izvratku iz popisa birača za određenu vrstu dopunskih izbora pristupio glasovanju za tu vrstu dopunskih izbora utvrđuje se na način da se zbroje zaokruženi redni brojevi ispred prezimena i imena birača u navedenom izvratku.

- **utvrditi** ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i **plavim potvrdama** pristupio glasovanju te utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za tu vrstu dopunskih izbora **pod točkom VII./7.**

Ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i **plavim potvrdama** pristupio glasovanju za određenu vrstu dopunskih izbora utvrđuje se na način da se zbroji utvrđeni broj birača koji je pristupio glasovanju prema:

- izvratku iz popisa birača, koji je upisan u zapisniku o radu **pod točkom VII./6.**
- **plavim potvrdama**, koji je upisan u zapisniku o radu **pod točkom VII./4.**

To znači da je točka VII./7. zapisnika= točka VII./4.+VII./6.

2.3. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačkih kutija

Nakon što su utvrđeni podaci o broju birača na biračkom mjestu i broju birača koji je pristupio glasovanju za određenu vrstu dopunskih izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu, birački odbor pristupa otvaranju glasačkih kutija.

Birački odbor će:

- u skladu s prethodno određenim redoslijedom utvrđivanju rezultata glasovanja s obzirom na vrste dopunskih izbora, **otvoriti** glasačku kutiju u kojoj su glasački listići putem kojih se glasovalo za onu vrstu dopunskih izbora za koje je odlučeno da će se rezultati prvo utvrđivati, istresti glasačke listiće te prebrojati sve glasačke listiće iz te glasačke kutije

- zatim će **otvoriti** glasačke kutije u kojima su glasački listići putem kojih se glasovalo za ostale vrste dopunskih izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu
- **u slučaju potrebe izdvojiti** glasačke listiće koji su omaškom ubačeni u pogrešnu glasačku kutiju, tako da se mogu pribrojiti glasačkim listićima iz glasačke kutije u koju su trebali biti ubačeni

Broj glasačkih listića **u glasačkoj kutiji za određenu vrstu dopunskih izbora mora biti isti ili manji od utvrđenog ukupnog broja birača** koji su pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu **za određenu vrstu dopunskih izbora. Navedeni ukupni broj birača naznačen je u točki VII./7. zapisnika o radu za određenu vrstu dopunskih izbora.**

Što ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za određenu vrstu dopunskih izbora veći od utvrđenog broja birača koji su pristupili glasovanju?

Primjer: Ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji npr. za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine **veći od ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju** (točka VII./7. zapisnika o radu za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine), birački odbor će:

- ponoviti još jednom sve radnje vezane uz utvrđivanje ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine na tom biračkom mjestu prema izvatku iz popisa birača i **plavim potvrdama** i radnje vezane uz utvrđivanje broja glasačkih listića za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine u glasačkoj kutiji.

Ako i nakon ponovljenih radnji, birački odbor utvrdi da je broj glasačkih listića za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine **veći** od utvrđenog ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine, birački odbor:

- **prekida** s utvrđivanjem rezultata glasovanja za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine,
- izborni materijal za navedeni izbor stavlja sa strane te
- **prelazi** na utvrđivanje rezultata glasovanja za druge vrste dopunskih izbora koji su provedeni na navedenom biračkom mjestu (npr. za izbor članova općinskog vijeća iz reda pripadnika romske nacionalne manjine).

Prilikom dostave izbornog materijala nadležnom općinskom odnosno gradskom izbornom povjerenstvu birački odbor **dužan** je obavijestiti nadležno izbornu povjerenstvo da nisu utvrđeni rezultati za određenu vrstu dopunskih izbora zbog utvrđenog viška glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

2.4. Odvajanje nevažećih od važećih glasačkih listića

Nakon što je utvrdio da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za npr. dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine **isti ili manji od ukupnog broja birača koji su glasovali** na biračkom mjestu na tom dopunskom izboru, birački odbor **pristupa** odvajanju nevažećih od važećih glasačkih listića za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine.

Važeći glasački listić jest onaj iz kojega se na siguran i nedvojben način može utvrditi za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao.

Nevažeći glasački listić jest:

- **neispunjeni** glasački listić
- glasački listić popunjen na način da se **ne može sa sigurnošću utvrditi** za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao te
- glasački listić na kojem je birač **glasovao za dvije ili više kandidacijskih lista ili kandidata**.

Nevažeći glasački listići odvajaju se u posebne omotnice i na njima se upisuje broj takvih glasačkih listića i vrsta dopunskih izbora na koje se glasački listići odnose.

Utvrđeni broj važećih i nevažećih glasačkih listića birački odbor će upisati u zapisnik o radu, za onu vrstu dopunskih izbora na koje se glasački listići odnose, pod točkom VII./9.a) i 9. b).

Zbroj važećih i nevažećih glasačkih listića mora odgovarati broju glasačkih listića koji su nađeni u glasačkoj kutiji.

Točka VII./8= točka VII./9 a) + VII./b)

2.5. Utvrđivanje broja glasova koje je dobila svaka pojedina kandidacijska lista

Nakon odvajanja nevažećih glasačkih listića, birački odbor **brojanjem važećih glasačkih listića** utvrđuje **koliki je broj glasova dobila svaka kandidacijska lista** npr. za dopunski izbor članova županijske skupštine iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine.

Nakon što je utvrdio koji su glasački listići važeći, birački odbor će važeće glasačke listiće razvrstati po glasovima za svaku pojedinu kandidacijsku listu (razvrstati ih na onoliko skupina („hrpica“) koliko ima kandidacijskih lista).

Birački odbor postupit će na isti način pri prebrojavanju glasova i utvrđivanju rezultata glasovanja i za druge vrste dopunskih izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

3. Ispravljanje pogrešaka u zapisniku o radu

Ako se prilikom popunjavanja zapisnika o radu dogodi očita pogreška u pisanju, istu treba ispraviti na način da se precrta pogrešno upisan broj, odnosno pogrešno upisana riječ tako da on ostane čitljiv, zatim upiše točan broj, odnosno pogrešno upisana riječ, a ispravak potvrdi potpisom, dakle, **bez korištenja korekturnog laka ili brisanja greške**.

4. Potpisivanje zapisnika o radu biračkog odbora

Zapisnik potpisuju predsjednik, potpredsjednik i svi članovi biračkog odbora.

Ako neki od članova biračkog odbora odbije potpisati zapisnik ili iz drugog razloga ne potpiše zapisnik o radu, o tome se u točki IX. b) stavlja bilješka.

VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA

Zapisnike o svom radu i ostali izborni materijal, uključujući i glasačke kutije, birački odbor dostavlja **nadležnom općinskom, gradskom izbornom povjerenstvu** odnosno **Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba** odmah po završetku rada na utvrđivanju rezultata glasanja, a najkasnije **do 7,00 sati idući dan nakon održavanja dopunskih izbora** i to na **mjesto koje odredi nadležno općinsko, gradsko izorno povjerenstvo odnosno Izorno povjerenstvo Grada Zagreba**.

Promatrači mogu pratiti članove biračkog odbora **do trenutka predaje izbornog materijala nadležnom izbornom povjerenstvu i nazočiti predaji istog**.

IX. PROMATRAČI

1. Pravo promatranja

Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidacijsku listu (promatrači političkih stranaka)
- promatrači birača koji su predložili kandidacijsku listu birača (promatrači birača)
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koja djeluje na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (promatrači nevladinih udruga)
- strani promatrači.

Prije nego što promatraču dozvoli promatranje rada biračkog odbora predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora će:

- zatražiti od promatrača na uvid javnu ispravu na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača te podatak o tome za koga promatrač promatra izbore
- provjeriti nalazi li se promatrač na popisu promatrača koji je dostavljen na biračko mjesto.

Ako se promatrač nalazi na popisu promatrača član biračkog odbora uručit će mu službenu iskaznicu i dozvoliti promatranje izbora.

Promatrač je dužan imati vidljivo istaknutu službenu iskaznicu cijelo vrijeme promatranja izbora.

U slučaju da birački odbor neće imati dovoljan broj službenih iskaznica s obzirom na veći broj promatrača koji je tijekom izbornog dana pristupio na to biračko mjesto, predsjednik, odnosno potpredsjednik biračkog odbora dozvolit će im promatranje rada biračkog odbora, ako se provjerom utvrdi da su navedeni promatrači upisani u dostavljeni popis promatrača.

Ako se promatrač ne nalazi na popisu promatrača koji je dostavljen na biračko mjesto, birački odbor će o tome obavijestiti nadležno općinsko, gradsko izorno povjerenstvo odnosno Izorno povjerenstvo Grada Zagreba radi daljnjih uputa.

2. Prava i obveze promatrača

Promatrač ima pravo:

- nazočiti radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti
- tražiti presliku ili prijepis zapisnika o radu biračkog odbora čiji je rad promatrao ili fotografirati zapisnik o radu biračkog odbora
- nazočiti primopredaji izbornog materijala
- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti
- stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad biračkog odbora i
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora.

Promatrač ne smije:

- ometati rad biračkog odbora
- fotografirati, tonski ili filmski snimati biračko mjesto i rad biračkog odbora, a osobito fotografirati izvatke iz popisa birača i glasačke listiće na biračkom mjestu prilikom glasovanja, odnosno utvrđivanja rezultata glasovanja
- za vrijeme promatranja rada biračkog odbora odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan ga je uputiti na predsjednika, potpredsjednika ili člana biračkog odbora
- vršiti uvid u izvatke iz popisa birača i
- nositi bilo kakve oznake političkih stranaka ili kandidata ili nevladinih udruga koje promatraju izbore, fotografije kandidata ili druge promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

3. Prava i obveze biračkog odbora

Birački odbor čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako **prostorni uvjeti ili drugi neotklonjivi razlozi** ne dopuštaju **istovremeno** promatranje svim promatračima, na način da se svakoj predloženoj kandidacijskoj listi odnosno kandidatu, nevladinim udrugama i stranim promatračima mora omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu.

Ako promatrač ometa rad biračkog odbora, predsjednik biračkog odbora usmeno će opomenuti promatrača te će ga udaljiti ako unatoč opomeni nastavi s ometanjem rada biračkog odbora.

PRILOG PODSJETNIKU

1. Evidencija izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta
2. Evidencija prisutnosti članova biračkog odbora na biračkom mjestu
3. Obrazac potvrde o obrazloženoj primjedbi promatrača na rad biračkog odbora

Zagreb, kolovoz 2021.